

Rond Holten

In mijn tijd stond de kerk al op het Hogeveeld, maar voor 1900 gingen ze van hier allemaal in Holten ter kerke, waar ze ook als lidmaten stonden ingeschreven. Dit was al zo ten tijde van onze Grootouders en hun Grootouders. Wie nog zo ver kon lopen, ging te voet. De meer welgestelden met de kledewagen. Dicht bij de kerk stalden ze het paard, bij een harbarge (Kalfsterman). Voor ze weer inspanden werd er eerst koffie of een borreltje gedronken.

Vader vertelde dat vroeger de predikanten in Holten er ook nog een boerenbedrijf op na hielden. Dit was in andere plaatsen ook het geval. Zo spreekt men in Raalte nog altijd van de dominee'skamp. De grond lieten ze dan door een meid en knecht bewerken. Evengoed als de boeren, slachtten ze elk jaar een mestebeest (koe).

Dat ze als burgers leefden en wel de klok hoorden luidden, maar niet wisten waar de klepel hing, bewijst een uitspraak van de Mevrouw van de dominee: "We hebben ook al een mot (varken) bij de bol (stier) gehad (laten dekken)." Een zoon van deze dominee werd door het boerenbedrijf aangetrokken, zodat hij besloot om boer te worden. Later sprak men altijd nog van domies Frans. Zijn afstammelingen wonen nog in Holten.

Er was eens een nieuwe dominee in Holten geweest, en die had aan Peters Heinoom (Grootvader Marsmans broer) gevraagd of die hem kende. Heinoom had gezegd: "Ik kenden oe wel, al leep ie ok tussen honderd wilde ganzen." De dominee had daar zo'n schik van gehad.

Vroeger werden ook in Holten de zitplaatsen in de kerk verpacht. Toen had men ook nog de burgemeestersbanken. Of die nog als zodanig bestaan en door de burgemeestersfamilie worden gebruikt weet ik niet. Gelukkig zijn die vooraanzittingen in de kerk wel verdwenen in die zin, al gaat uit gewoonte iedereen wel in de bank zitten waar de ouders ook zaten.

Ook waren er vroeger nog de zogenaamde armenbanken (vrije zitplaatsen). In Holten werd dat de vloonhook (vlooienhoek) genoemd. Hier zal er wel eens een hebben gesprongen, want toen Marinusoom nog jong was, had die daar wegens plaatsgebrek ook eens gezeten. Toen hij thuis kwam bleek dat hij ook zo'n springertje had meegebracht.

Omdat Vader in Holten op zondagschool ging, praatte hij hier ook vaak over de versjes ze toen zongen. De leidster was Wonnink Kika geweest.

Hij vertelde over zijn schoolkameraden, Sam Berg, Benjamin Pachrach, Lion Pachrach en Hendrik Jan Wansink. Hij had het ook vaak over Harm Podt, Pannekooken Gait en Barg Ebbe, die vroeger nachtwacht was. Ook over Kaals Dieks. Dit was Henricus ten Have, ook wel schaer Dieks genoemd. Dat was een raar heerschap geweest, als hij de klanten voor de helft had geschoren, had hij soms gezegd: "Wat lut 't mie'j of ik loat oe zo lopen."

Vader vertelde vaak hoe in Holten vroeger nog de armenhuuskes stonden voor de armen in de gemeente.

Holten was vroeger niet alleen bekend om zijn vele keuneboeren (biggehandelaren), maar ook om zijn stratemakers. Die danken hun bestaan waarschijnlijk aan de aanleg van de steenweg. Deze werd in 1823 aangelegd en loopt door Holten van Amsterdam naar Berlijn. Dergelijke ambachten gingen meestal van vader op zoon over. Ze waren vaak ver van huis en woonden dan in een woonwagen.

Keizers Marinus heeft wel eens verteld, dat hij dan die wagen met het paard er naar toe had gebracht.

Vader had nog een Oom wonen in de Geuren (gaarden). Die woonde op de vroegere kosterij van Holten. We noemden hem altijd Kusters Janoom. Janoom was eerst gehuwd geweest met de zuster van Vaders Moeder, Willemina Holterbroek. Ze hebben op de Brander in Okkenbroek gewoond. Willemina is jong gestorven. Ze hadden een zoontje, Berend Jan. Daarna is Janoom opnieuw gehuwd met Hermina Holterbroek, van Overweg bij Raalte. Ze was een nicht van zijn eerste vrouw. Zij is kort na de geboorte van hun zoon Jan gestorven. Ze woonden toen al op de Kuster. De derde vrouw van Janoom was Dina Meilink. Ze kregen vier kinderen, Mina, Gerrit, Willem en Johan. Hier dichtbij woonde ook de Keizersfamilie, waar wij nogal kunnig mee waren, Mariekemeuie, de vrouw van Marinusoom, kwam hier vandaan. Als Derkoom en Aaltjemeuie bij Marinusoom op visite kwamen, moesten Grootvader en Grootmoeder er ook heen.

In de eerste jaren dat Marinusoom en Mariekemeuie getrouwd waren, kwam Keizers Herman weleens bij hun logeren. Hij speelde weleens met ons, maar was wel wat ouder dan wij. Ook weet ik nog dat Derkoom bij Marinusoom kwam rogge maaien, en de oudste dochter Dika kwam opbinden. Toen was Mariekemeuie, die jong gestorven is, al ziek. Derkoom heeft lange jaren in de Gemeenteraad zitting gehad, en was later wethouder en locoburgemeester. Omdat hij goed kon praten, noemden ze hem wel proat Derk. Een andere wethouder, die in de raad gezegd had: "Wie'j mut de voest op de knippe hoalen (zuinig zijn)," werd later voor de grap weleens "voest op de knippe" genoemd.

Derkoom had ook zitting in het college van kerkvoogden, waar hij later president van was.

Hij kon erg smakelijk vertellen over de militaire dienst, hoe ze op een keer moesten gaan zwemmen. De stadse jongens hals over kop erin. Derkoom had niet veel zin en treuzelde maar wat. Daar komt de sergeant: "Wel kerel ben je nog niet in het water?" "Nee sergeant ik kon het zwembroekje nog niet aankrijgen." (Hij was nogal zwaar gebouwd). Zo vertelde hij vaak wat.

Derkoom en Marinus handelden ook nog wel eens in paarden samen met Brink uit Nijkerk, die ze vaak kocht voor de export naar het buitenland.

Toen ik nog zo'n jongen was, en onze bruine wat oud werd hebben we die verkocht. Marinus is met Vader mee geweest om een nieuw paard te kopen bij een boer in het Groonland (Markelo). We hebben die nog lange jaren gehad.

Het Hengeveld, dicht bij Holten, is al een oude boerderij, waar verschillende geslachten hebben gewoond, en is nog lang in antieke staat gebleven. Er was veel bos bij tot aan de Lageweg toe.

De plaats hoort nu aan Joh. ten Dam en zoon en is destijds door zijn schoonvader Herman Smale aangekocht.

Heel vroeger eer de Jansens en Smale er woonden, moet er een boer gewoond hebben met twee dochters. Die waren door de knecht opgesloten toen ze met hun vrijers in de schuur zaten. De meisjes hadden het aan hun moeder verteld (de moeder had de scheldnaam Hollebek). Het gaf een hele opschudding. Er is zelfs een versje over gemaakt, waarvan ik nog iets onthouden heb:

*En Hollebek vertelde het aan haar man,
die maakte daar zo'n oproer van,
des 's maandagmorgens op de deel,
verweet de boer de knecht zoveel,
de knecht sprak, geef gij mij mijn geld,
dan verlaat ik het Hengeveld,
ik wil hier ook niet langer zijn,
't is hier niets dan gif en vernijn.*